

“Al món hi ha una gran decepció”

Els degans de la política que en tretze anys van canviar el món amb la reunificació alemanya, George Bush, Mikhaïl Gorbatxov i Helmut Kohl, van fer fa poc una reunió d'antics alumnes a Atlanta. Estaven tots tres majoritàriament d'acord a l'hora de valorar el món actual?

—La discussió sobre el món d'avui va ser dura, però sobre el passat predominava una unanimitat gairebé absoluta. I no deixa de ser sorprenent, atesa la vehemència amb què vam dissenyar en el seu moment.

—Per què molts es van oposar a la reunificació i el mateix Kohl, amb el seu pla de deu punts, va provocar la confusió?

—Va ser un període espectacular. No oblideu que quan el 1989 em vaig reunir amb Helmut Kohl tots dos érem del parer que el problema de la reunificació s'havia de resoldre, però per a les pròximes generacions del segle XXI. A l'octubre, novembre, desembre i gener va canviar tot. Després de les eleccions a la Unió Soviètica i les revolucions de vellut de l'Europa de l'Est, el procés de la reunificació alemanya s'esdevingué molt de pressa.

—Això, de fet, és el que volia Bush, però no els francesos o els britànics...

—És que no era fàcil; aquí hi havia discussions i records. La senyora Thatcher va dir, una vegada: “Mireu, hem esmicolat ja dues vegades els alemanys i ja tornen a córrer davant de nosaltres.” Però els alemanys estaven decidits a optar per un estat unificat, això no es podia obviar. No fer-ho hauria estat un insult a la nació alemanya, ja que després de la guerra va recórrer

un camí històric importantíssim i va superar la seua tragèdia. I en aquest context es trobaven els russos, que en aquell moment tenien bones relacions tant amb l'Alemanya Oriental com amb l'Occidental. No sé com s'hauria esdevingut tot plegat sense la política de reconciliació del poble soviètic.

—Quan us mireu el món d'avui, amb l'Alemanya reunificada, però també amb una única superpotència, n'esteu satisfet?

—Quan observe el món actual, experimente sentiments contradictoris. D'una banda, s'han produït unes transformacions enormes envers la democràcia a l'Europa central i oriental. En tot Europa s'està reflexionant sobre com es pot viure millor després de la guerra freda i se cerquen vies cap a una Europa unida. Però també hi ha una gran decepció general. Confíavem en certes coses que al final no s'han realitzat. El 1990, després de la reunió de París, parlàvem d'una Europa amb un cos de seguretat comú. Parlàvem d'un nou ordre mundial, d'una nova oportunitat. Bush parlava de tot això davant de l'ONU i no és el que s'ha esdevingut després.

—Ara Bush fill domina el nou ordre mundial, en què ja no existeix un contrapès a l'única superpotència i es parla de guerres privades.

—A Atlanta, Helmut Kohl, amb la típica franquesa alemanya, va replicar a una pregunta semblant dient que no hi havia cap hegemonia i que no en sorgiria cap, que viuríem en un món plural. Jo també opine que ningú, ni els EUA ni un grup de grans potències,

L'excap d'estat soviètic, Mikhaïl Gorbatxov (Privoinoie, Rússia 1931), una de les estrelles principals del Fòrum 2004, ens parla en aquesta entrevista del món sota el domini nord-americà, de les conseqüències de la guerra de l'Iraq i de les relacions entre russos i alemanys.

“Els Estats Units amb l’ocupació de l’Iraq han comès un error flagrant. Ha estat una batzegada als drets dels pobles, contra l’ONU, contra els aliats dels EUA i contra la democràcia, ja que centenars de milions de persones –també nord-americanes– estaven contra aquesta guerra”

pot retallar la vida dels altres fent servir el regle.

—En el seu moment, en les negociacions vai córrer el risc més gran. Amb el temps, no us senti enganyat pels vostres antics socis?

—No, ara ja no veig les coses com les veïem abans. Aleshores, quan un dels dos països tenia deu míssils més que l’altre, aquest cridava alarmat: “auxili!, perill!” Era el pensament d’ahir. Potser els alemanys sou dels darrers comunistes?

—No, ni de bon tros, però també és cert que no es va acordar que l’OTAN es trobara ara com ara pràcticament a les portes de Moscou, ni que els americans es recreen al pati de darrere de Rússia, a l’Àsia central.

—Fa no res que ha mort el meu amic Rudolf Augstein, el fundador de *Der Spiegel*, i ja feu feredat.

—De segur que ell hauria atacat més corrosivament la política de Washington del que ho fa, segons sembla, un Mikhaïl Gorbaxov que, tot i ser premi Nobel de la Pau, la edat ja va moderant.

—Escolteu, em sent tan jove com vosaltres i continue mantenint que els Estats Units amb l’ocupació de l’Iraq han comès un error flagrant. Ha estat una batzegada als drets dels pobles, contra l’ONU, contra els aliats dels EUA i contra la democràcia, ja que centenars de milions de persones –també nord-americanes– estaven contra aquesta guerra. Com podeu observar, continue sent Gorbaxov.

—Això tranquil·litza. Podríeu donar als americans algun consell de com sortir del mal pas de l’Iraq?

—S’ha obligat els americans a tornar al Consell de Seguretat de l’ONU i a negociar una nova resolució. Només aquest fet ja és fantàstic.

—Així i tot, els americans no volen deixar ficar el nas a ningú a l’Iraq.

—La tensió creix a l’Iraq i les persones moren. Potser ens hi hem d’encarar d’una altra manera. El país ha de tornar a la normalitat sota el control de l’ONU, i tots els soldats haurien d’anar-se’n.

—Els americans no se’n retiraran ara. Qui hauria d’omplir, per tant, el buit en la política de seguretat?

—Forces armades de la regió, sota una resolució de la Lliga de les Nacions Àrabs i sota comandament de l’ONU.

—Ho heu proposat també al vell Bush a Atlanta?

—No, és una idea que acabe de tenir. L’obligació de l’ONU és buscar les solucions més adequades i efectives. No en tots els conflictes han de prendre les decisions necessàriament les grans potències. Sol passar que aquestes arriben com monjos a un altre monestir amb un brevari equivocat.

—En el conflicte de l’Iraq hi havia noves aliances internacionals. Occident estava dividit: Rússia i la Xina estaven contra els EUA del costat d’Alemanya i França. Podrà aquesta constel·lació de-

terminar encara més la política internacional en el futur?

—En el marc de l’ONU, sí. Jo ja havia reivindicat abans que era el moment de reformar el Consell de Seguretat en la seua forma actual perquè hi prengueren part com a membres permanents estats com ara Alemanya, el Japó, l’Índia o el Brasil.

—Ara, quan viatgeu per Alemanya, quina mena de país veieu?, un país en crisi i sota la pressió reformista?

—No s’ha de tenir por davant d’una situació de crisi. Ho dic recordant la meua experiència de la *perestroika*. Aleshores em feia molta por fer servir la paraula “caos”, tot i que ja s’hi podien percebre elements de caos. Un dels meus paisans, un de prominent, Lenin, va encunyar la frase “del caos sorgeixen noves formes de vida”. Què és una crisi? Hom té la grip, després una crisi i torna a estar sa. Aquesta és la batalla de l’organisme per la salut.

—Gràcies pel seu consell naturòpata, però també és cert que a ningú no li agrada patir la grip.

—Jo envege la crisi alemanya, perquè aneu cap a una altra forma de vida en el marc nacional i europeu. Aquesta grip no és altra cosa que l’adaptació al nou món.

—Creieu que als alemanys els agrada recrear-se en la seua autocompassió?

—Sí.

—L’ex canceller Helmut Schmidt pensa que els alemanys orientals sobretot es van queixar massa.

—Això es podria dir de tots els alemanys. Em sap molt greu no haver tingut a Rússia una Rússia occidental. Els alemanys han fet molt per viure en un estat realment social. Però hi ha defectes pertot arreu. I quan en alguns casos un sistema social no estimula l’activitat de les persones sinó que fins i tot la disminueix, cal corregir-lo. Una cosa només: aquesta crisi va sorgir d’un alt nivell de democràcia i d’una provisió social. Considere que el que ha proposat el canceller federal Gerhard Schröder és necessari, estic de la seua banda.

—El sector esquerrà de l’SPD, per tant, no pot prendre com a referència l’exco-

munista i actual socialdemòcrata Gorbtxov?

—En tot corrent hi ha una ala esquerra i una de dreta, ja que amb una ala només no es pot volar. El meu amic Oskar Lafontaine ens va recordar que el cor bateja a l'esquerra.

—A Alemanya, Lafontaine ja no està especialment apreciat.

—Potser. Tinc una actitud positiva cap a ell. És un home molt honorat. Però crec que no s'ha adonat que ara s'ha de subratllar cada punt en què Schröder insisteix, on els interessos generals de la nació són més importants que els de l'esquerra.

—Es sorprenent amb quina precisió sabeu moure-us per la política interior alemanya.

—Crec que és la meua obligació estar al dia del que passa a Alemanya. Estic molt satisfet que el nostre president Putin i el canceller alemany Schröder hagen tingut la idea d'impulsar l'acostament dels pobles —i no sols pel que fa als polítics, sinó també en l'àmbit popular—. És molt important. Pense que a l'interior dels nostres països, com també a Europa, influirà molt com es troben els alemanys i els russos de pròxims. Això no impedeix que els altres també participen en aquesta col·laboració, però en la societat russa veig avui molta confiança envers els alemanys.

—Qui governa avui dia en aquesta gegantina Rússia: el president, el seu entorn, els serveis d'intel·ligència, els oligarques?

—El paper decisiu el té el president. Gaudeix d'una gran confiança.

—Esteu content amb la democràcia dirigida per Putin?

—Des del meu punt de vista, el president ha guanyat el suport popular perquè negocia i parteix dels interessos de la majoria de la població. Naturalment, ha d'afrontar la realitat, les exigències de diferents grups i clans. Ara bé, a grans trets, l'opinió de la majoria de la població és important per a ell.

—No és un presoner dels clans?

—Té problemes, però no és un presoner d'aquests clans. A poc a poc, sens dubte, els problemes es resoldran

La nova orientació política de Gorbtxov ha fet que hagi estat titllat de "socialdemòcrata verd". Ell, però, ho rebutja i es continua declarant només "socialdemòcrata".

sobre la base de l'estabilitat que Rússia ha assolit.

—Ningú no voldria ser avui dia pensionista a Moscou.

—Sí, però els russos es distingeixen per estimar el seu país i mostrar una increïble paciència. Aviat es duplicaran les pensions, esperem.

—Amb el vostre compromís ecologista, us considereu una mena de socialdemòcrata verd?

—No, un socialdemòcrata.

—Els socialistes abans creien en el socialisme.

—Aquí compartesc l'opinió del meu amic Willy Brandt, que una vegada va dir: "a algú que no gosa pronunciar la paraula 'socialisme' no el tinc per una vertader socialdemòcrata." Un siste-

ma que no resol el problema de la justícia social no sobreviu molt de temps. Ara, a Alemanya hi ha dos partits socialdemòcrates: l'un es diu SPD i l'altre, CDU/CSU. Els programes socials dels governs de Helmut Kohl van ser absolutament socialdemòcrates. Ara bé, està clar que aquests programes no haurien estat possibles si no haguera existit la vertadera socialdemocràcia.

—Una darrera pregunta a l'excap del PC: la Unió Soviètica ha passat a la història; es pot dir el mateix de l'ideal socialista?

—Això no passarà mai.

Gabor Steingart i Olaf Ihlau
© Der Spiegel - EL TEMPS
Traducció: Àngels Giménez